

EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGU 2011. AASTA ARUANNE

EESSÕNA

Alates 2010. aasta 1. juunist Eesti Hoiuraamatukogu osakonnana tegutseva Eesti Pimedate Raamatukogu ülesandeks on valmistada, komplekteerida, säilitada ja teha kättesaadavaks heliraamatuid, -ajakirju, -ajalehti, punktkirjas ja elektroonilisi teavikuid, puuteraamatuid ning kirjeldustõlkega filme nägemispuudega või mõne muu tavakirjas teksti lugemist takistava puude, häire või haigusega lugejatele.

2011. aastal laenutati teavikuid vahetult raamatukogust, samuti posti ja raamatukogudevahelise laenutuse teel. Postikulud tasus raamatukogu. 2010. aastaga võrreldes suurenes laenutuste arv märgatavalt tänu posti teel saadetavate mittetagastatavate heliraamatute populaarsusele. Sellest tingitult vähenes vahetult raamatukogust ning raamatukogudevahelise laenutuse teel laenutatavate teavikute hulk.

Laenutuses oli 2011. aasta lõpul 2866 nimetust heliraamatuid, 750 nimetust punktkirjas raamatuid, 79 puuteraamatut, 21 e-raamatut ja 3 kirjeldustõlkega filmi. 2011. aastal valmistati 82 nimetust eesti- ja 12 nimetust venekeelseid heliraamatuid. Jätkati vanade ja väärtuslike magnetofonilintidel heliraamatute digiteerimist ning restaureerimist. Aasta jooksul digiteeriti ja restaureeriti ning tehti lugejatele kättesaadavaks 31 eestikeelset heliraamatut ja 1 venekeelne teos.

Punktkirjas trükiste (sh. õpikud ja töövihikud) toodang langes eelmise aastaga võrreldes tunduvalt, kuna Tartu Emajõe Kool tellis raamatukogult vaid ühe punktkirjas õppematerjali.

2011. aastal annetas MTÜ Kakora raamatukogule ainulaadsed teavikud - kirjeldustõlkega filmid. Ka elektrooniliste raamatute osas saadi annetuste näol olulist täiendust Tallinna Ülikooli Akadeemilisest Raamatukogust ja Tartu Ülikooli Raamatukogust. Jätkati e-posti teel saadetavate elektrooniliste ajalehtede ning ajakirjade kättesaadavaks tegemist ning suurendati väljaannete valikut.

Aasta jooksul tutvustati raamatukogu aktiivselt erinevatel üritustel, meedias (ajakirjanduses, raadios), raamatukogus kohapeal. Septembris anti välja Eesti Pimedate Raamatukogu infovoldik, mida levitati raamatukogudele, koolidele, ravi- ja sotsiaalhoolekandeesutustele. Tutvustustöö tulemuseks oli lugejate arvu pidev kasv.

2011. aastal tehti tublit tööd 2010. aasta sügisel alustatud heliteavikute allalaadimist ja voogedastusena kuulamist võimaldava veebikeskkonna loomisel ja katsetamisel. 2011. aasta detsembris jõuti heliraamatute andmete ja failide sisestamiseni. Aktiivne sisestustöö jätkub ning 2012. aasta aprillis tehakse Veebiraamatukogu Eesti Pimedate Raamatukogu lugejatele kättesaadavaks.

Heliraamatute CD-de valmistamisprotsessi jõudluse suurendamise eesmärgil osteti raamatukogusse uus CD-de paljundusrobot. Detsembris soetati ka uued seadmed stuudiosse, et 2012. aastal vanad seadmed välja vahetada ning kaasajastada stuudiote sisustust.

Töötajad osalesid aruandeaastal erialastel koolitustel ning tutvustasid Eesti Pimedate Raamatukogu mitmesugustel üritustel ning meedias.

Emakeelepäeval, 14. märtsil 2011. a., tunnustati Haridus- ja Teadusministeeriumi konkursi "Keeletegu 2010" peaaahinnaga ja rahvaauhinnaga MTÜ Jumalalaegas ja Eesti Pimedate Raamatukogu tööruhma eestikeelse hääljuhendamise loomise eest pimedate tehnilistele abivahenditele.

1 ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE

1.1. STRUKTUUR

Aastal 1994 loodi tollase Eesti Pimedate Ühingu helistuudiost sihtasutus, mis tegevusvaldkondade liitmise tulemusel arendati Sihtasutuseks Eesti Pimedate Raamatukogu. Alates 2001. aastast anti Sotsiaalministeeriumi vastutusalas olnud sihtasutus kultuuriministeeriumi vastutusalasse.

Vastavalt kultuuriministri 11. novembri 2003. aasta määrusele nr. 18, millega muudeti Eesti Hoiuraamatukogu põhimäärust, hakkas Eesti Pimedate Raamatukogu alates 1. jaanuarist 2004 tööle Eesti Hoiuraamatukogu filiaalina.

Vastavalt kultuuriministri 1. juuni 2010. aasta määrusele nr. 3 muutus Eesti Pimedate Raamatukogu Eesti Hoiuraamatukogu filiaalset osakonnaks. Alates 1. juunist 2010 teenindab varem Tallinnas Tondi 8a tegutsenud Eesti Pimedate Raamatukogu lugejaid uues asukohas Eesti Hoiuraamatukogu hoones Suur-Sõjamäe 44a.

2011. aastal muutus Eesti Pimedate Raamatukogu struktuur ja aastalõpu seisuga töötas osakonnas 9 töötajat, neist 8 täistööajaga ning 1 poole kohaga.

1. juunil 2010 kinnitatud struktuur:

Osakonnajuhataja	1
Teabejuht	0,5
Infotöötaja	2
Helistuudio juhataja	1
Helioperaator	1
Helioperaator-tehnik	1
Punktkirja toimetaja	1
Tekstitöötaja	2
Abitööline	1
Kokku	10,5

15. novembril 2011 kinnitatud struktuur:

Osakonnajuhataja	1
Teabejuht	0,5
Infotöötaja	2
Helindaja	1

Helioperaator	1
Punktkirja toimetaja	1
Tekstitöötleva	2
Kokku	8,5

Töövõtulepingute alusel töötasid heliraamatute, -ajalehtede ja -ajakirjade tekstide esitajad (peamiselt näitlejad ja diktorid).

1.2. TÖÖALANE KOOLITUS JA OSAVÕTT ERIALASTE ORGANISATSIOONIDE TÖÖST

Osakonnajuhataja Marja Kivihall on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu liige ja IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) tavakirjas teksti lugemist takistava puudega inimesi teenindavate raamatukogude sektsiooni Eesti Pimedate Raamatukogu poolne kontaktisik.

Teabejuht Priit Kasepalu esindas Eesti Pimedate Raamatukogu Euroopa Pimedate Liidu punktkirjaessee võistluse Eesti žüriis ja oli selle esimees.

Infotöötaja Margit Orusaar on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu erialaraamatukogude sektsiooni liige.

Punktkirjatoimetaja Avo Falkenberg on Haridus- ja Teadusministeeriumi juurde loodud punktkirjakomisjoni liige.

Osalemine konverentsidel, seminaridel, erialasel koolitusel, täiendõppe üritustel:

Helioperaator Valentina Borissenko:

- 9. detsembril Eesti Rahvusraamatukogus Eesti Pimedate Liidu 90. aastapäeva tähistaval konverentsil "Parem haridus tagab edu".

Punktkirja toimetaja Avo Falkenberg:

- 25. mail Tartu Linnaraamatukogus seminaril "Punktkiri kui nägemispuudelisi kaasava hariduse oluline aspekt".
- 6. oktoobril Eesti Hoiuraamatukogus Soome Celia Raamatukogu ja Eesti Pimedate Raamatukogu koostööseminaril.
- 27. oktoobril Tartu Emajõe Koolis seminaril "Taktiilsed joonised".
- 9. detsembril Eesti Rahvusraamatukogus Eesti Pimedate Liidu 90. aastapäeva tähistaval konverentsil "Parem haridus tagab edu".
- 15. detsembril Tartu Emajõe Koolis punktkirjaseminaril.

Teabejuht Priit Kasepalu:

- 7. veebruaril Eesti Teaduste Akadeemias Voldemar Milleri 100. sünniaastapäeva üritusel. Esinemine sõnavõtuga.
- 18. veebruaril Tartu Nägemisvaegurite Arenduskeskuse eluloopäeval.
- 28. veebruaril Jüri Gümnaasiumis. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.

- 1. märtsil Jüri Gümnaasiumis. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 10. märtsil Väike-Maarja Hooldekodu päevakeskuses nägemisabivahendite esitluspäeval. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 14. märtsil Vastseliina Gümnaasiumis Haridus- ja Teadusministeeriumi konkursi "Keeletegu 2010" lõpuüritusel.
- 19. märtsil Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis tegevusterapeutide koolitusel. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 14. aprillil Haapsalu Sotsiaalmajas nägemisabivahendite esitluspäeval. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 21. aprillil Imavere Rahvamajas nägemisabivahendite esitluspäeval. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 26. aprillil Astangu Puudealase Teabe ja Abivahendite Keskuses. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 4. mail Tallinna Linnaarhiivis konverentsil "To (too?) Public: Library Marketing and Public Relations in Public Libraries Today".
- 17. mail Kuressaares Saaremaa Pimedate Ühingu nägemisabivahendite ja raamatukoguteenuste tutvustuspäeval. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 25. mail Tartu Linnaraamatukogus seminaril "Punktkiri kui nägemispuudelisi kaasava hariduse oluline aspekt".
- 28. mail Lihula Valla Raamatukogus. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 9. juunil Jõgevamaa Puuetega Inimeste Kojas. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 28. augustil Tallinnas Põhuteatri hoovil avatud meelte päeval. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 21. septembril Narvas Ida-Eesti Pimedate Ühingu nägemisabivahendite esitluspäeval. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 6. oktoobril Eesti Hoiuraamatukogus Soome Celia Raamatukogu ja Eesti Pimedate Raamatukogu koostööseminaril.
- 14. oktoobril Haapsalu Sotsiaalmajas Läänemaa Nägemisvaegurite Ühingu 5. aastapäeva ja valge kepi päeva konverentsil.
- 30. novembril Tartus Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu raadiosõlme 55. aastapäeva üritusel.
- 5. detsembril Tallink Spa & Conference Hotel'i konverentsikeskuses Eesti Puuetega Inimeste Koja konverentsil "Kultuur ühendab?!".
- 9. detsembril Eesti Rahvusraamatukogus Eesti Pimedate Liidu 90. aastapäeva tähistaval konverentsil "Parem haridus tagab edu".
- 15. detsembril Tartu Emajõe Koolis punktkirjaseminaril.
- 16. detsembril Jüri Raamatukogu 105. aastapäeva üritusel.

Osakonnajuhataja Marja Kivihall:

- 28. veebruaril Eesti Rahvusraamatukogus Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu kõnekoosolekul "Raamatukogud erakondade kultuuripoliitikas" ja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu üldkoosolekul.
- 31. märtsil Eesti Rahvusraamatukogus ELNET-i e-raamatute ümarlaua koosolekul.
- 4.-5. mail Tallinna Linnaarhiivis ja Eesti Lastekirjanduse Keskuses konverentsil "To (too?) Public: Library Marketing and Public Relations in Public Libraries Today". Ettekanne "Communication with Media: experience of the Estonian Library for the Blind"
- 6. mail Helsingis Celia Raamatukogus konverentsil "DAISY Today".

- 12. mail Eesti Rahvusraamatukogus ELNET-i e-raamatute ümarlaua koosolekul.
- 19. mail Oslos 2012. a. augustis Tallinnas toimuva IFLA eelkonverentsi "Let's Read! Reading and Print Disabilities in Young People" korralduskoosolekul.
- 25. mail Tartu Linnaraamatukogus seminaril "Punktkiri kui nägemispuudelisi kaasava hariduse oluline aspekt".
- 18. juunil Tallinna Ülikoolis düsleksia olemust ja lugemisraskusi käsitleval seminaril "Breaking Barriers".
- 12. septembril Tallinna Ülikooli Akadeemilises Raamatukogus dokumendihaldustarkvara Webdesktop koolitusel.
- 13. septembril Tartu Ülikooli Raamatukogus konverentsil "Emakeelne e-raamat raamatukogus".
- 6. oktoobril Eesti Hoiuraamatukogus Soome Celia Raamatukogu ja Eesti Pimedate Raamatukogu koostööseminaril. Ettekanne "Holdings, Production and Services of the Estonian Library for the Blind".
- 12. oktoobril Tallinna Keskraamatukogus e-raamatuid ja e-lugereid tutvustaval infotunnil.
- 21. oktoobril Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias IV Teadus- ja erialaraamatukogu päeval.
- 27. oktoobril Tartu Emajõe Koolis seminaril "Taktiilsed joonised".
- Oktoober-november Tallinna Rahvaülikoolis kursusel "Trendid maailmakirjanduses IV".
- 28. novembril Eesti Hoiuraamatukogus 2012. a. augustis Tallinnas toimuva IFLA eelkonverentsi "Let's Read! Reading and Print Disabilities in Young People" korralduskoosolekul.
- 9. detsembril Eesti Rahvusraamatukogus Eesti Pimedate Liidu 90. aastapäeva tähistaval konverentsil "Parem haridus tagab edu".
- 15. detsembril Tartu Emajõe Koolis punktkirjaseminaril.

Tekstitöötaja Taimi Olmet:

- 15. detsembril Tartu Emajõe Koolis punktkirjaseminaril.

Infotöötaja Ülle Olt:

- 9. juunil Tallinna Ülikoolis konverentsil "Picture & Text".
- 6. oktoobril Eesti Hoiuraamatukogus Soome Celia Raamatukogu ja Eesti Pimedate Raamatukogu koostööseminaril.
- 21. oktoobril Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias IV Teadus- ja erialaraamatukogu päeval.
- 30. novembril Tartus Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu raadiosõlme 55. aastapäeva üritusel.

Infotöötaja Margit Orusaar:

- 31. märtsil Eesti Rahvusraamatukogus ELNET-i e-raamatute ümarlaua koosolekul.
- 6. mail Helsingis Celia Raamatukogus konverentsil "DAISY Today".
- 12. mail Eesti Rahvusraamatukogus ELNET-i e-raamatute ümarlaua koosolekul.
- 30.-31. augustil Eesti mäluasutuste suveseminaril "Digitaalse ressursi strateegiad ja kompetentsikeskused".

- 13. septembril Tartu Ülikooli Raamatukogus konverentsil "Emakeelne e-raamat raamatukogus".
- 6. oktoobril Eesti Hoiuraamatukogus Soome Celia Raamatukogu ja Eesti Pimedate Raamatukogu koostööseminaril.
- 21. oktoobril Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias IV Teadus- ja erialaraamatukogu päeval.

1.3. RAAMATUKOGU TUTVUSTAMINE JA KOOSTÖÖ TEISTE ASUTUSTEGA

Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamisel on oluline osa teiste asutuste ja organisatsioonide esindajate külaskäikudel raamatukogusse. Aasta jooksul toimunud külastused on andnud võimaluse tutvustada huvilistele Eesti Pimedate Raamatukogu tegevust.

Külastused:

- 9. veebruaril Eesti Vabariigi Kultuuriministeeriumi esindajad;
- 14. märtsil Inglismaa Nottinghamshire raamatukogude lugemisspetsialist Sheelagh Gallagher, Nottinghami Trenti Ülikooli erivajadustega üliõpilaste nõustaja Liz Silver;
- 22. märtsil Raasiku laste- ja noortekeskuse ja Peningi lapsed;
- 12. aprillil Jüri Gümnaasiumi õpilased, õpetaja, Jüri Raamatukogu juhataja;
- 14. aprillil raamatukoguhoidjate kutsekoolitusel osalejad;
- 9. mail DAISY Konsortsiumi kommunikatsioonijuht Varju Luceno;
- 18. mail Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu kogude toimkonna liikmed, Soome Nägemispuudelite Keskliidu, Herzeni nim. Venemaa Riikliku Pedagoogikaülikooli tüfopedagoogika osakonna, Karjala Pimedate Raamatukogu, Karjala nägemispuudega laste internaatkooli ja nägemispuudega inimeste rehabiliteerimiskeskuse esindajad;
- 26. mail Hiiumaa raamatukoguhoidjad;
- 15. juunil Tartu Ülikooli erialaraamatukogude töötajad;
- 5. juulil spordiklubi Ookami judokooli lapsed ja treenerid;
- 28. septembril misjonärid Ameerika Ühendriikidest;
- 29. septembril Tallinna Ülikooli eri- ja sotsiaalpedagoogika üliõpilased;
- 6.-7. oktoobril Soome Celia Raamatukogu töötajad;
- 26. oktoobril Lääne-Virumaa koolide raamatukoguhoidjad;
- 1. novembril Tallinna Ülikooli sotsiaaltöö üliõpilased;
- 28. novembril IFLA LPD (Libraries Serving Persons with Print Disabilities) sektsiooni liikmed Rootsist, Belgiast, Norrast, Soomest.

2011. aastal kajastati Eesti Pimedate Raamatukogu tegevust ka meedias.

Artiklid Eesti Pimedate Raamatukogust:

- Täna peetakse punktkirjapäeva. – Külauudised, 4. jaanuar 2011
- Adorf, Margit. Punktkirja-lastemenükid tulid Tartu soomlase sulest. – Eesti Päevaleht, 4. jaanuar 2011
- Kasepalu, Priit. Parim keeletegu 2010. – Raamatukogu (2011) 3
- Kasepalu, Priit. Ajakirjandus aitab raamatukogu tutvustada. – Raamatukogu (2011) 3
- President Ilves: head emakeelt kõneldes ja kirjutades teeme iga päev ühe väikese keeleteo. – Lõunaleht, 14. märts 2011
- Kaarna, Ivi. Eesti keele auks tehti väärt tegusid. – Võrumaa Teataja, 15. märts 2011
- Helme, Kristi. Meie kõikide eesti keel. – Õpetajate Leht, 18. märts 2011

- Rannut, Mart. Kas keelelised inimõigused ja keeleline julgeolek on Eestis tagatud. – Sirp, 18. märts 2011
- Kasepalu, Priit. Kui raamatut ei saa lugeda, võib seda kuulata. – Virumaa Teataja, 22. märts 2011
- Arunurm, Kristjan. Janar Vaik Raasikult sai Emakeele Seltsilt peapreemia keeleteo eest. – Sõnumitooja, 23. märts 2011
- Kasepalu, Priit. Kahekordne tunnustus. – Videvik, 24. märts 2011
- Kasepalu, Priit. Päevakeskuses tutvustati nägemis- ja kuulmispuudega inimeste tehnilisi abivahendeid. – Väike-Maarja Valla Infoleht, 31. märts 2011
- Kasepalu, Priit. Estonia – Award for Estonian language interfaces for technical devices for the blind. – EBU Newsletter (2011) 79
- Kasepalu, Priit. Möödunud aasta parima keeleteo tunnustus tuli Jumalalaekale. – Eesti Kirik, 6. aprill 2011
- Kasepalu, Priit. Vaegnägijatele, et paremini toime tulla. – Läänlane, 13. aprill 2011
- Imaveres saab tutvuda pimedate lugemisviisidega. – Järva Teataja, 19. aprill 2011
- Kasepalu, Priit. Üleskutse: abiks nägemis- ja kuulmispuudega inimestele. – Saarte Hää, 14. mai 2011
- Kasepalu, Priit. Et nägemispuudega inimesed saaksid hõlpsamalt toime tulla. – Külauudised, 16. mai 2011
- Et paremini toime tulla. – Meie Maa, 16. mai 2011
- Kasepalu, Priit. Parim keeletegu juhib tähelepanu. – Valguse Kaja (2011) mai
- Kasepalu, Priit. Abivahendid ja heliraamatud aitavad. – Saarekoda (2011) juuni
- Kasepalu, Priit. Award for Estonian language interfaces for technical devices for blind people. – IFLA LPD Section website (2011) 1 June
- Veskus, Meeli. The Estonian Library for the Blind. – NAPLE Blog: National Authorities on Public Libraries in Europe (2011) 7 July
- Estonian Library for the Blind: a DAISY Focus. – The DAISY PLANET: the DAISY Consortium's Monthly Newsletter (2011) August
- Kasepalu, Priit. Audioraamatud Tallinnast Eesti Pimedate Raamatukogust. – Eesti Elu = Estonian Life, 9. september 2011
- Kasepalu, Priit. Audioraamatud Tallinnast Eesti Pimedate Raamatukogust. – Eesti Päevaleht = Estniska Dagbladet, 14. september 2011
- Kasepalu, Priit. Audioraamatud Tallinnast Eesti Pimedate Raamatukogust. – Vaba Eesti Sõna = Free Estonian Word, 22. september 2011
- Kasepalu, Priit. Audioraamatud Tallinnast Eesti Pimedate Raamatukogust. – Meie Kodu = Our Home: Australian Estonian Weekly, 5. oktoober 2011
- Kasepalu, Priit. Heliraamatud võimaldavad pimedail kirjandust nautida. – Hiiu Leht, 14. oktoober 2011
- Riimets, Jaanus. Päeva täidavad heliraamatud. – Videvik, 17. november 2011
- Kasepalu, Priit. Kallis jõuluvana! – Puutepunktid (2011) detsember

2011. aastal tutvustati Eesti Pimedate Raamatukogu tegevust raadiosaadetes: 5. jaanuaril Pereraadio hommikuprogrammis ja 28. märtsil raadio Sky Plus hommikuprogrammis.

2011. aastal toimus koostöö teiste raamatukogude ja muude asutuste ning organisatsioonidega. Selle tulemusel saadi kogusse juurde erinevat laadi teavikuid.

Kui 2010. aastal annetas Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu Eesti Pimedate Raamatukogule Sihtasutuse Archimedes programmi Primus kuulderaamatute projekti raames valminud heliraamatuid, siis 2011. aastal lisandusid heliraamatutele ka e-raamatud. 2011.

aasta septembris algas sama programmi raames koostöö Tartu Ülikooli Raamatukoguga. 2011. aasta jooksul saadi kahelt ülikooliraamatukogult annetuseks ja tehti lugejatele kättesaadavaks 38 nimetust heli- ja e-raamatuid eesti, vene, inglise keeles.

2011. aasta märtsis annetas MTÜ Kakora Eesti Pimedate Raamatukogule kolm kirjeldustõlkega filmi.

Kogudes olevaid teavikuid, eriti puuteraamatuid, anti 2011. aastal eksponaatideks näituste ja muude ürituste tarbeks MTÜ-le Kakora, Tallinna Ülikoolile, Eesti Pimedate Liidule.

Koostöös MTÜ-ga Jumalalaegas toimus uute Daisy-pleierite lokaliseerimine. Eesti Pimedate Raamatukogus salvestati Daisy-pleierite Stratus ja StratusM kasutusjuhendid.

Iga-aastase traditsiooni kohaselt saadeti koostöös MTÜ-ga Jumalalaegas ühised jõulukaardid Eesti Pimedate Raamatukogu lugejatele ja abivahendikeskuse Silmalaegas klientidele.

Usaldusväärse koostööpartneri leidmine Tallinna Ülikooli eri- ja sotsiaalpedagoogika osakonna näol aitas 2011. aastal levitada infot Eesti Pimedate Raamatukogust ning tutvustada raamatukogu tööd ka eri- ja sotsiaalpedagoogika üliõpilastele. 2012. aastal on plaanis jätkata senist koostööd.

2011. aasta septembris valmis Eesti Pimedate Raamatukogu voldik. Tänu sellele sai infot raamatukogu kohta laiemalt levitada. Voldikuid on levitatud erinevatele asutustele: Tallinna Keskraamatukogule, Pärnu Keskraamatukogule, Tartu Keskraamatukogule, Jüri Raamatukogule, Tallinna Puuetega Inimeste Kojale, Ida-Tallinna Keskhaigla Silmakliinikule. Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuametile edastatud voldikud on jõudnud Tallinna sotsiaalhoolekande osakondadesse ning eakate päevakeskustesse.

2011. aastal tegi Eesti Pimedate Raamatukogu teabejuht Priit Kasepalu aktiivset tutvustustööd puuetega inimeste organisatsioonides sh. pimedate ühingutes, raamatukogudes, õppeasutustes, hooldekodudes ja teistes asutustes üle Eesti. Teavet raamatukogu kohta levitati ka Eestist väljapoole. Artiklid raamatukogust avaldati eestikeelsetes ajalehtedes, mis ilmuvad Rootsis, Kanadas, Ameerika Ühendriikides ja Austraalias. Samalaadne teavitustöö jätkub 2012. aastal.

2011. aastal sai tunnustuse osaliseks koostöö MTÜ-ga Jumalalaegas. Emakeelepäeval, 14. märtsil 2011. a., tunnustati Haridus- ja Teadusministeeriumi konkursi "Keeletegu 2010" peaaahinnaga ning rahvaahinnaga MTÜ Jumalalaegas ja Eesti Pimedate Raamatukogu töörühma eestikeelse hääljuhendamise loomise eest pimedate tehnilistele abivahenditele.

6.-7. oktoobril 2011.a. toimus Eesti Pimedate Raamatukogu ja Soome Celia Raamatukogu koostööseminar, mille korraldamist rahastas Eesti Vabariigi Kultuuriministeerium. Seminaril käsitleti lugejateenindust tavakirjas teksti lugemist takistava puudega inimestele, kogude komplekteerimist, erinevat laadi (heli-, e-, DAISY-täistekst- ja punktkirjas) raamatute valmistamist, tulevikusuundi Celia Raamatukogus ja Eesti Pimedate Raamatukogus. Kahe päeva sisse mahtus lisaks seminarile Eesti Pimedate Raamatukoguga tutvumine ning väljasõit Lahemaale.

2 KOGUD

Aastal 2011 on valmistatud:

- eestikeelseid heliraamatuid 82 nimetust – 1015 originaaltundi;
- venekeelseid heliraamatuid 12 nimetust – 156 originaaltundi;
- digiteeritud ja restaureeritud eesti- ja venekeelseid heliraamatuid 32 nimetust – 544 originaaltundi;
- heliajalehti ja -ajakirju 6344 CD-d;
- punktkirjas trükiseid (välja arvatud õpikud ja töövihikud) 35 nimetust – 7085 punktkirjalehekülge originaalteksti;
- punktkirjas õpikuid ja töövihikuid 1 nimetus – 523 punktkirjalehekülge originaalteksti;
- raamatukogus koostatud nägemispuudega inimeste elu kajastavat heliajakirja "Epüfon" 11 numbrit.

Heliraamatute valmistamiseks taotleti ja saadi toetust Hasartmängumaksu Nõukogult 2010. aasta oktoobris. Eelmise aasta sügisel alanud projekt lõppes 2011. aasta märtsis ja selle tulemusel valmis 10 nimetust Eesti ajalugu käsitlevat heliraamatut, millest enamiku moodustavad sarjas "Eesti mälu" ilmunud raamatud.

Lisaks raamatukogus valmistatud teavikutele täienes kogu annetuste poolest. Annetati 162 nimetust erinevat laadi teavikuid – heli-, punktkirjas, puute-, trükitud, e-raamatuid, kirjeldustõlkega filme. Suurim osa annetatud heliraamatuid laekus Võrust Pimedate Infoühingust Helikiri. Põhja-Eesti Pimedate Ühingult saadi heliraamatuid vabatahtlike lugejate esituses. Vanalinna Hariduskollegiumi raamatukogult saadi kingitusena punktkirjas raamatuid inglise keeles. Tallinna Ülikool annetas pimedate raamatukogule käsitööna valmistatud puuteraamatuid, MTÜ Kakora aga kirjeldustõlkega filme. Tallinna Ülikooli Akadeemiliselt Raamatukogult ning Tartu Ülikooli Raamatukogult saadi Primus programmi raames heli- ja e-raamatuid eesti, vene ja inglise keeles. Erasisikud annetasid ühe trükitud raamatu ning mõned heliraamatud.

Kogu täiendati ka heliraamatute ostmise teel. Kauplustest osteti 34 nimetust eesti- ja venekeelseid heliraamatuid.

2011. a. jätkus raamatuvahetus välisriikide pimedate raamatukogudega. Teistele välismaa raamatukogudele saadeti 104 eesti- ja venekeelset heliraamatut, vastu saadi 20 eesti- ja venekeelset heliraamatut.

Välisraamatukogudele annetatud heliraamatute arv:

- Soome – 18 eesti- ja 13 venekeelset nimetust;
- Norra - 14 venekeelset nimetust;
- Rootsi – 13 venekeelset nimetust;
- Austraalia – 12 venekeelset nimetust;
- Läti - 12 venekeelset nimetust;
- Leedu - 12 venekeelset nimetust;
- Venemaa - 10 venekeelset nimetust.

Välisraamatukogudest saadud heliraamatute arv:

- Läti - 1 venekeelne nimetus;
- Soome - 10 eesti- ja 9 venekeelset nimetust.

Tänu raamatuvahetusele välisraamatukogudega täienes võrdselt eesti- ja venekeelsete heliraamatute kogu. Võrreldes 2010. aastaga langes tunduvalt välisraamatukogudele saadetavate nimetuste arv. Üheks põhjuseks on asjaolu, et varemsalvestatud venekeelsete raamatute digiteerimise ja restaureerimise kulminatsioon oli 2009-2010. aastal ning 2011. aastal saadeti välisraamatukogudele vaid uusi Eesti Pimedate Raamatukogus salvestatud raamatuid. Välisraamatukogudelt saadi ka varasemast vähem raamatuid. 2011. aastal võeti ühendust Novosibirski, Karjala ja Peterburi pimedate raamatukogudega selleks, et arendada koostööd ja alustada raamatuvahetust. Raamatukogudele saadeti nimekirjad Eesti Pimedate Raamatukogus salvestatud venekeelsetest heliraamatutest. Loodetud tulemus jäi saavutamata, nt. Peterburi pimedate raamatukogu oli nõus meie raamatuid kingitusena saama, kuid oma raamatuid meile müüma.

Heliraamatutena salvestatavate ja punktkirjas trükitavate raamatute valiku põhimõtted:

- jälgitakse, et raamatud vastaksid võimalikult erinevale maitsele ja huvitaksid võimalikult paljusid lugejaid;
- arvestatakse lugejate konkreetsete soovidega;
- arvestatakse koolides (ka kõrgkoolides) soovitatava ilukirjandusega;
- arvestatakse temaatilise kirjanduse mitmekülgse valiku pakkumisega;
- edastatakse nägemispuudega inimeste elu käsitlevat kirjandust;
- edastatakse kaasaegset väärtkirjandust, mille üle otsustatakse ajakirjanduses ilmunud retsensioonide või läbiloetud raamatute põhjal.

3 LUGEJATEENINDUS

Eesti Pimedate Raamatukogu kasutuseeskirjas on sätestatud, et raamatukogu teenindab helikandjatel, punktkirjas, elektrooniliste teavikute, puuteraamatute ja kirjeldustõlkega filmide laenutamisel nägemispuudega või mõne muu tavakirjas teksti lugemist takistava puude, häire või haigusega inimesi. Nägemispuudega inimeste tegevust, rehabiliteerimist ja õpetamist käsitlevaid trükitud materjale laenutatakse kõikidele soovijatele. 2011. aastal muudeti kasutuseeskirja ning vastavalt 30. mail 2011. aastal kinnitatud kasutuseeskirjale nõutakse lugejaks registreerimisel tõendit või selle koopiat tavakirjas teksti lugemist takistava puude, haiguse või häire kohta.

Aastal 2011 oli:

- raamatukogu kasutajaid 537;
- heliajalehtede ja -ajakirjade posti teel laenajaid 249;
- elektrooniliste väljaannete (ajalehtede, -kirjade ja e-Raamatututvustaja) saajaid 99;
- posti teel teenindatavaid raamatukogusid jt. organisatsioone 9;
- laenutusi 15 567, sealhulgas laenutusi raamatukogudevahelise laenutuse teel 161;
- külastusi 512.

Raamatukogu oli avatud neljal päeval nädalas esmaspäevast neljapäevani a 6 tundi. Teavikuid laenutati vahetult raamatukogust, samuti posti ja raamatukogudevahelise laenutuse teel.

2011. aastal registreeriti Eesti Pimedate Raamatukogus 52 uut lugejat. Mittetagastatavate heliraamatute laenutused moodustasid laenutuste üldarvust (15 567) väga suure osa – 11 907.

2011. aastal jätkati 2010. aastal alanud koostööd Põhja-Eesti Pimedate Ühingu ja ning soovijatele oli ühingu majas Tallinnas Tondi 8a avatud pimedate raamatukogu laenutuspunkt. Laenutuspunktis töötas kord nädalas kaks tundi Eesti Pimedate Raamatukogu töötaja, kes võttis vastu tagastamisele kuuluvaid teavikuid ning andis välja lugejate poolt varem tellitud raamatuid. Tondi 8A laenutuspunktis registreeriti aasta jooksul 68 külastust. Raamatukogu külastati kohapeal 444 korda. Külastuste arv langes võrreldes 2010. aastaga poole võrra. Seevastu laenutuste arv, eriti mittetagastatavate heliraamatute laenutuste arv, kasvas tänu sellele, et lugejad eelistasid tellida posti teel mittetagastatavaid heliraamatuid. Punktkirjas raamatuid laenasid põhiliselt õpilased. Vaid mõned täiskasvanud tundsid huvi punktkirjas materjalide vastu.

Raamatute tellimine raamatukogudevahelise laenutuse kaudu vähenes veidi võrreldes 2010. aastaga. 2011. aastal tellis Eesti Pimedate Raamatukogult RVL-i teel kirjandust 5 raamatukogu, hooldekodu ja pimedate ühingu Eestis. Laenutuste arv oli 161. Aktiivseimad neist olid Väike-Maarja Valla Raamatukogu ja Tartu Emajõe Kooli Raamatukogu. RVL-i kaudu tehti koostööd ka Peterburi Pimedate Raamatukoguga ning sealt saadi lugejate tarbeks punktkirjas venekeelseid raamatuid ja ajakirju.

Eesti Pimedate Raamatukogu valmistab CD-del heliraamatuid nii laenutuseks emplaridena kui mittetagastatavatena, heliajalehti ja -ajakirju aga vaid mittetagastatavatena. Neid saadeti lugejatele posti teel 1 kord 2 nädala järel. Heliajakirjanduse plaadile salvestati kõik 2 nädala jooksul valminud, ostetud või annetustena saadud eestikeelsed heliajalehed ja -ajakirjad. Venekeelsed heliajakirjanduse plaadid saadeti lugejatele kord kuus. Mittetagastatavate heliteavikute kasutusõigus kehtib 30 päeva.

Teavikute posti teel lugejatele saatmine ja lugejatelt raamatukogule tagastamine on lugejatele tasuta. Raamatukogu tasub postikulud. Need olid 2011. aastal 7800,99 €.

Raamatukogu saatis omavalmistatud heli- ja punktkirjas teavikuid ning Pimedate Infoühingult Helikiri saadud audioraamatuid Tartu Oskar Lutsu nimelisele Linnaraamatukogule ja Pärnu Keskraamatukogule. Nendest raamatukogudest saadetakse materjalid omakorda Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu raamatukogule ja Pärnu Pimedate Ühingu raamatukogule, mille kaudu toimub teavikute laenutamine lugejatele.

Raamatukogus igakuiselt koostatav saabunud raamatute nimestik "Raamatututvustaja" salvestati CD-dele ja saadeti lugejatele posti teel. Samuti saadeti soovijatele "Raamatututvustaja" elektrooniline variant e-posti teel.

4 HELIKANDJATEL TEAVIKUTE VALMISTAMINE

Eesti Pimedate Raamatukogus valmistatakse heliraamatuid, -ajalehti ja -ajakirju DAISY (Digital Accessible Information System) standardi järgi, kasutades tarkvara Plectalk Recording Software Pro.

Uute Eesti Pimedate Raamatukogus toodetud heliraamatute maht originaaltunde arvestades oli väiksem kui 2010. aastal. Eestikeelseid heliraamatuid valmistati 5 nimetuse võrra vähem, venekeelseid heliraamatuid aga 7 nimetuse võrra rohkem kui 2010. aastal.

2011. aastal digiteeriti ja restaureeriti ning tehti lugejatele kättesaadavaks oluliselt vähem heliraamatuid kui 2010. aastal – 32 nimetust. Eesti Pimedate Raamatukogus digiteeriti 14

nimetust heliraamatuid. Soomest Celia Raamatukogust saadi 5 nimetust ning Pimedate Infoühingult Helikiri 13 nimetust digiteeritud ja restaureeritud heliraamatuid.

Helijaalehtede ja -ajakirjadena salvestati järgmisi väljaandeid: "Videvik", "Terviseleht", "Zdorovje dlja vseh", "Elukiri", "Eesti Naine", "Eesti Loodus". Lisaks tehti CD-del huvilistele kättesaadavaks nägemispuudega inimeste elu kajastavad väljaanded "Epüfon", Eesti Pimedate Liidu infoleht "Valguse Kaja", Põhja-Eesti Pimedate Ühingu infoleht "Kuukiir" ning Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu kohalikud saated.

2011. aastal lisandus 5 uut sisselugejat. 6 esitajat salvestasid tekste kodus arvuti või DAISY-salvestajaga.

Heliraamatute CD-de valmistamisprotsessi kiirendamise eesmärgil hangiti 2011. aastal raamatukogusse uus CD-de paljundusrobot Microtech XPress. Aasta algul osteti kodus sisselugejate jaoks uued mikrofonid ning aasta lõpul hangiti stuudiosse uued seadmed.

5 PUNKTKIRJAS TEAVIKUTE VALMISTAMINE

2011. aastal Eesti Pimedate Raamatukogus valmistatud punktkirjas teavikutest moodustasid valdava osa ilukirjanduse sh. lastekirjanduse hulka kuuluvad raamatud. Nendest enamik olid koolides kohustuslikud või soovituslikud. Punktkirjas ilukirjanduslik toodang oli väiksem kui 2010. aastal. Lisaks ilukirjandusele anti välja punktkirjas Eesti Pimedate Liidu infolehte "Valguse Kaja".

Tartu Emajõe Kooli tellimusel ja rahastamisel toimetati ja trükiti 1 õppematerjal inglise keeles tavakoolis õppivate pimedate õpilaste jaoks.

Aasta jooksul tehti koostööd Tallinna Ülikooli tööõpetuse osakonnaga, kelle tellimusel trükiti üliõpilaste valmistatud puuteraamatute jaoks kilelehtedele 61 lehekülge punktkirjas teksti. Punktkirjas materjale trükiti teistelegi asutustele ja organisatsioonidele sh. MTÜ-le Kakora.

Pimedate raamatukogu lugejate vajadustest lähtuvalt alustati 2011. aastal punktkirjasiltide valmistamist ja kleepimist mittetagastatavate heliraamatute ümbrikele selleks, et raamatud oleksid hõlpsalt tuvastatavad.

Aasta alguses saadeti soovijatele Eesti Pimedate Raamatukogus valmistatud punktkirjas 2011. aasta kalendrid.

6 JUURDEPÄÄS ELEKTROONILISELE TEABELE

Sarnaselt 2010. aastaga jätkati Eesti Pimedate Raamatukogu lugejatele elektroonilise info vahendamist. Nägemispuudega arvutikasutajatele edastati e-posti teel kõnesüntesaatoriga kuulamiseks või suurendusprogrammiga lugemiseks ajalehti "Eesti Päevaleht", "Postimees", "Õhtuleht" "Terviseleht" ja "Videvik" ning ajakirju "Eesti Loodus", "Kodutohter", "Elukiri", "Eesti Naine". 2011. aastal lisandusid e-posti teel saadetavate väljaannete loetellu "Maaleht" "Eesti Ekspress", "Puutepunktid". Huvilistele tehti elektroonilisel kujul kättesaadavaks Eesti Pimedate Raamatukogusse saabunud raamatute nimestik "Raamatututvustaja" ning raamatukogus koostatav väljaanne "Epüfon". Aasta algul oli elektrooniliste väljaannete tellijaid 81, aasta lõpul aga 99.

Eesti Pimedate Raamatukogu kodulehel on huvilistel võimalus sirvida raamatukogus olevate teavikute nimestikku sh. uudiskirjanduse nimestikku ning valida välja endale meelepärased raamatud. Raamatusoove saab elektrooniliselt esitada kodulehel olevate tellimisvormide kaudu. Eesti Pimedate Raamatukogu kodulehte külastati 2011. aastal 97 870 korda.

7 VEEBIRAAMATUKOGU LOOMINE

2010. aasta septembris alustas Eesti Pimedate Raamatukogu koostööd OÜ-ga Iceit, et luua veebikeskkond Veebiraamatukogu, mis võimaldaks Eesti Pimedate Raamatukogu lugejatel raamatukogus leiduvaid heliraamatuid, -ajalehti ja -ajakirju alla laadida ja voogedastusena kuulata.

Sellise keskkonna loomisele andis tõuke:

- vajadus tagada raamatukogu lugejatele laiem juurdepääs raamatukogus leiduvatele heliraamatutele, -ajalehtedele ja -ajakirjadele;
- vajadus vähendada kulusid, mis on seotud mittetagastatavate heliraamatute valmistamise ja posti teel saatmisega;
- Eesti Pimedate Raamatukogu lugejate huvi sellise keskkonna järele.

Veebiraamatukogu esimene testversioon avati 15. detsembril 2010. aastal. 2011. aasta toimus veebikeskkonna testimine, mis lõppes 16. novembril. Detsembris algas raamatuandmete sisestamine ja failide üleslaadimine Veebiraamatukogusse. 2011. aasta lõpuks oli keskkonda lisatud ligi 500 Eesti Pimedate Raamatukogus salvestatud heliraamatut. 2012. aastal lisatakse Veebiraamatukogusse kõik ülejäänud varasematel aastatel Eesti Pimedate Raamatukogus salvestatud heliraamatud, samuti jooksvalt salvestatavad uued heliraamatud, heliajalehed ja -ajakirjad ning teiste tootjate raamatud vastavalt kokkulepetele väljaandjatega - kokku ligi 1600 nimetust. 2012. aastal tehakse Veebiraamatukogu Eesti Pimedate Raamatukogu lugejatele kättesaadavaks.

8 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS

Eesti Pimedate Raamatukogu finants- ja majandustegevus on kajastatud Eesti Hoiuraamatukogu 2011. aasta aruande 5. alajaotuses.

9 TEGEVUSKAVA 2012. AASTAKS

Aastal 2012:

- lugejatele tehakse kättesaadavaks heliteavikute allalaadimist ja voogedastamise teel kuulamist võimaldav veebikeskkond Veebiraamatukogu;
- jätkatakse raamatuvahetust teiste riikide pimedate raamatukogudega ja uute koostööpartnerite otsimist;
- jätkatakse koostööd Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukoguga ning Tartu Ülikooli Raamatukoguga Primus programmi kuulderaamatute projekti raames;
- jätkatakse koostööd Pimedate Infoühinguga Helikiri heliteavikute internetis kättesaadavaks tegemisel;
- otsitakse uusi teksti esitajaid ja katsetatakse nende esitust;
- sisustatakse raamatukogu stuudiod kaasaegsete seadmetega;
- valmistatakse heliraamatuid rohkem kui 2011. aastal;

- jätkatakse vanade ja väärtuslike heliraamatute digiteerimist ja restaureerimist;
- valmistatakse punktkirjas teavikuid rohkem kui 2011. aastal;
- korrastatakse tavakirjas teavikute kogu;
- 14. veebruarist 12. märtsini korraldatakse võistlus "Märka punktkirja", mille eesmärgiks on leida Eestis kohti või tooteid, millel on punktkirjas tähistus;
- 8.-9. augustil korraldatakse Tallinnas IFLA 78. üldkonverentsi eelkonverents "Let's Read! Reading and Print Disabilities in Young People";
- tutvustatakse Eesti Pimedate Raamatukogu tööd nägemispuudega inimestele, raamatukogu- ja sotsiaaltöötajatele, üliõpilastele jt. raamatukogus kohapeal, erinevatel üritustel ning meedias.